

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ІМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

асп. Кубатко О.В., студент Підопригора О.О.

У ринкових умовах господарювання платоспроможність підприємств вважається однією з найважливіших характеристик їх діяльності. Оцінюючи взаємовідносини підприємства з партнерами, суб'єктами фінансового ринку, державою, вона є головним критерієм визначення успішного функціонування чи банкрутства підприємства.

Фінансовий стан потенційного банкрутства – це виявлення ознак критичної неплатоспроможності, що характеризує загрозливий стан підприємства. Використання методів прогнозування можливого банкрутства підприємства для здійснення експрес-аналізів фінансового стану підприємства дозволяє своєчасно виявити тенденції формування незадовільної структури балансу прибуткового суб'єкта господарювання та вжити застережних заходів, спрямованих на запобігання банкрутству.

Сучасна економічна наука нараховує велику кількість різноманітних прийомів і методів прогнозування фінансових показників в плані оцінки можливого банкрутства. Розглянемо три основних підходи до прогнозування фінансового стану з позиції можливого банкрутства підприємства:

- Система показників Бівера (1966, США);
- Наукові розробки (моделі) Е. Альтмана (1968, США);
- Модель Таффлера (1977).

Перша модель прогнозування банкрутства була запропонована в 1966 році відомим фінансовим аналітиком Уільямом Бівером. Оцінка фінансового стану підприємства з метою діагностики банкрутства за показниками Бівера ґрунтується на системі показників - п'ятифакторній системі, яка включає: *рентабельність активів; фінансовий ліверидж; коефіцієнт покриття; коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом; коефіцієнт Бівера*. Нормативні значення показників У. Бівера розподілені на три групи для стійких компаній, за 5 років до банкрутства, за 1 рік до банкрутства.

У зарубіжній практиці найбільш вживані методи оцінки ймовірності банкрутства підприємства – це Z-моделі професора Едварда Альтмана. Вони базуються на двох ключових показниках: *показнику поточної ліквідності і показнику частки позикових коштів*, від яких залежить ймовірність банкрутства підприємства. Перевага даної моделі у її простоті та можливості застосування в умовах обмеженого обсягу інформації про підприємство. Однак саму модель з числовими значеннями, відповідними реаліям українського ринку, можна було б застосувати, якби вітчизняні облік і звітність забезпечували досить представницьку інформацію про фінансовий

стан підприємства. Індекс Альтмана являє собою функцію від деяких показників, що характеризують економічний потенціал підприємства і результати його роботи за минулий період. Згодом професор Е. Альтман отримав модифікований варіант своєї формули для компаній, акції яких не котируються на біржі. Досвід використання цієї моделі в ряді країн (США, Канаді, Бразилії, Австрії, Японії) показав, що спрогнозувати ймовірність банкрутства за її допомогою за один рік можна з точністю 95%, за два роки – 70%, за три – 48%, за чотири-п'ять років – 30%. В українській практиці рентабельність окремого підприємства значною мірою піддається небезпеці зовнішніх коливань. Тому ця формула в наших умовах повинна мати менші параметри за різних показників рентабельності.

900 173

Модель Таффлера запропонована в 1977 році і є чотирифакторною. У ній на першій стадії, з використанням комп'ютерної техніки, обчислюють 80 відношень за даними збанкрутілих і платоспроможних компаній. Використовуючи статистичний метод (аналіз багатомірного дискримінанта), можна побудувати модель платоспроможності, визначаючи частки співвідношення, що найкраще виділяють дві групи компаній та їхні коефіцієнти. Такий вибірковий підрахунок співвідношень є типовим для визначення деяких ключових вимірів діяльності корпорації (прибутковості, фінансового ризику, відповідності обігового капіталу та ліквідності). Співставляючи ці показники і зводячи їх відповідним чином, модель платоспроможності дає точну картину фінансового стану підприємства. За проведенням адаптивного аналізу можна стверджувати, що українським підприємствам для аналізу фінансового стану та прогнозування банкрутства найбільш доцільно використовувати модель Таффлера. Показники за цією моделлю мають більш сталий та плавний характер, а порогове число не є завищеним для нашої кон'юктури ринку.

Розглянуті вище моделі розроблені для аналізу фінансового стану відповідно до умов західних ринків і досить точно прогнозують фінансовий стан західних компаній. Незважаючи на ряд переваг цих моделей, в наших економічних умовах вони не дозволяють отримати достатньо точний та об'єктивний результат, що зумовлено нестабільністю діяльності вітчизняних підприємств, розходженням в обліку окремих показників, впливом інфляції на їх формування, невідповідністю балансової і ринкової вартості окремих активів та іншими чинниками. Однією з проблем є відмінність фінансової звітності та бухгалтерського обліку від міжнародної практики, що не дає змоги найбільш точно спрогнозувати загрозу банкрутства підприємства. На сьогодні надзвичайно гострою є потреба в розробці вітчизняної моделі оцінки схильності підприємства до банкрутства, яка б враховувала особливості вітчизняного ринку і давала достатньо точну оцінку фінансового стану підприємства.